

ปัจจัยความฉลาดทางอารมณ์ที่มีผลต่อความแข็งแกร่งในชีวิตของ นิสิตพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ลัดดา แสนสีหา PhD*

เลอลักษณ์ แทนเกษม พย.ม.**

ถิรนนท์ พัวพันธ์พงศ์ พย.ม.**

บทคัดย่อ

ความฉลาดทางอารมณ์และความแข็งแกร่งในชีวิตมีความสำคัญอย่างมากในความเป็นนิสิตพยาบาล การวิจัยเชิงพรรณนาค้างนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตพยาบาล 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์และความแข็งแกร่งในชีวิตของนิสิตพยาบาล และ 3) สร้างสมการพยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์และความแข็งแกร่งในชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างคือประชากรทั้งหมดของนิสิตคณะพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 1-4 ที่ทำการลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2558 จำนวน 360 คน โดยคิดเป็นร้อยละ 94.74 ของจำนวนนิสิตทั้งหมดคือ 380 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .96 และแบบประเมินความแข็งแกร่งในชีวิต มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .89 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) และวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มและลดตัวแปรเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปกติ ($\bar{X} = 164.57$) เมื่อพิจารณาเป็นองค์ประกอบรายด้านพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ด้านดีอยู่ในระดับสูงกว่าปกติ ($\bar{X} = 59.20$) ส่วนด้านเก่ง ($\bar{X} = 54.49$) และด้านสุข ($\bar{X} = 50.88$) อยู่ในระดับปกติทุกด้าน กลุ่มตัวอย่างมีความแข็งแกร่งในชีวิตอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.22$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับสูงทุกด้านดังนี้ ด้านฉันมี (I have) ($\bar{X} = 4.32$) รองลงมาคือ ด้านฉันเป็น (I am) ($\bar{X} = 4.21$) และด้านฉันสามารถ (I can) ($\bar{X} = 4.11$) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรความแข็งแกร่งในชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

โดยสรุป ตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ที่สามารถพยากรณ์ความแข็งแกร่งในชีวิตของนิสิตพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม คือ สัมพันธภาพกับผู้อื่น การควบคุมอารมณ์ ความพึงพอใจในชีวิต และการมีแรงจูงใจ ดังนั้น ผู้บริหาร ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรพัฒนาและส่งเสริมตัวแปรเหล่านี้ เพื่อส่งเสริมความแข็งแกร่งในชีวิตของนิสิตให้เพิ่มขึ้นต่อไป

คำสำคัญ: ความแข็งแกร่งในชีวิต ความฉลาดทางอารมณ์ และนิสิตพยาบาล

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

**อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Emotional Quotient Factors Affect to the Resilience of Nursing Students, Faculty of Nursing, Mahasarakham University

Ladda Sanseeha PhD*

Lerluk Tankasem M.N.S.**

Thiranun Puapunpong M.N.S.**

Abstract

Emotional quotient and resilience are extremely important in nursing students. This descriptive study aimed to: 1) examine the Emotional Quotient (EQ) of nursing students, 2) find out the relationship between the nursing students' EQ and resilience, and 3) create the predictive correlation between the EQ and resilience of nursing students from Faculty of Nursing, Mahasarakham University in the academic year of 2015. The population of this study was a group of 380 students from 1-4 year of study, which 360 of them became the sampling of the study as the percentage of 94.74. There were 2 research tools: the EQ evaluation form and the resilience evaluation form with the total reliability test at .96 and .89, respectively. The statistical devices to analyze the data were descriptive statistics, Pearson Product Moment Correlation, and Stepwise Multiple Regression analysis.

The findings revealed as follows:

The sample group showed their EQ with normal degree ($\bar{X}$ =164.57). Concerning the components, only the goodness showed the highest degree ($\bar{X}$ =59.20) the skillfulness ($\bar{X}$ =54.49) and the happiness ($\bar{X}$ =50.88) are showed normal degree. The sample group appeared the resilience at high degree ($\bar{X}$ =4.22). Regarding the aspects, all of them showed high degree with the order of average 'I have' ($\bar{X}$ =4.32), 'I am' ($\bar{X}$ =4.21) and 'I can' ($\bar{X}$ =4.11), respectively. There were positive relationship between the factor of Emotional Quotient –EQ and resilience of the nursing students with statistical significance at 0.01

Keywords: resilience, emotional quotient, nursing student

*Assistant Professor Faculty of Nursing Mahasarakham University

**Instructor Faculty of Nursing Mahasarakham University

บทนำ

แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้กล่าวถึงการศึกษาของเด็กไทยซึ่งไม่ได้เน้นการพัฒนาด้านความสามารถทางสติปัญญาเพียงด้านเดียว แต่ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ควบคู่กันไปด้วย บุคคลต้องมีความสามารถคิด วิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีทักษะการสื่อสาร ทำงานร่วมกับผู้อื่น มีคุณธรรมความรับผิดชอบ และยังต้องมีสุขภาวะทั้ง ร่างกายและจิตใจ¹ การเตรียมนิสิตพยาบาลให้มีความสามารถ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายในการจัดการดูแลในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องการองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ ความเป็นผู้นำ การให้การพยาบาลที่คำนึงถึงความปลอดภัย และเป็นไปตามมาตรฐานสูงสุดในการจัดการดูแลอย่างสุดขีดความสามารถ ตามข้อกำหนดของการประกอบวิชาชีพนั้น² ถึงแม้ปัจจุบัน ผู้ที่เข้ามาเป็นนักศึกษาพยาบาลอายุอยู่ในช่วง 18-30 ปี ซึ่งเป็นเด็กกลุ่ม Generation Y ที่มีลักษณะความเป็นตัวของ ตัวเอง คิดเร็ว ทำเร็ว ปรับปรุงเร็ว มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง ชอบความท้าทาย มีวิถีชีวิตที่ทันสมัย นิยมสื่อสารผ่าน เทคโนโลยีที่ก้าวล้ำยุค³ แต่ด้วย งานพยาบาลตามความหมายที่ ฟลอเรนซ์ ในดิงเกล ได้ให้ไว้ หมายถึง กิจกรรมการ ช่วยเหลือผู้ป่วย เพื่อให้อยู่ในสภาวะที่จะต่อสู้การรุกรานของ โรคได้อย่างดีที่สุด เท่าที่จะเป็นไปได้ ทั้งร่างกายและจิตใจ เช่นเดียวกับความหมายของการพยาบาลที่เสนอโดย เวอร์จิเนีย เฮนเดอร์สัน ได้แก่ การพยาบาลคือการช่วยเหลือ บุคคล (ทั้งยามปกติและยามป่วยไข้) ในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ หรือส่งเสริมการหายจากโรค (หรือแม้กระทั่งการช่วยให้บุคคลได้ไปสู่ความตายอย่างสงบ) ซึ่งบุคคลอาจจะปฏิบัติได้เองในสภาวะที่มีกำลังกาย กำลังใจ และความรู้เพียงพอ และเป็นภาระที่จะช่วยให้บุคคล กลับเข้าสู่สภาวะที่ช่วยตนเองได้โดยไม่ต้องรับการช่วยเหลือ นั้นโดยเร็วที่สุด⁴ ทำให้นิสิตพยาบาลต้องพัฒนาศักยภาพทั้ง ด้านความรู้ เจตคติ ต่อวิชาชีพทุมเททั้งกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญาเป็นอย่างมากเพื่อให้ตนเองได้รับความรู้และประสบการณ์ให้มากที่สุด เนื่องจากวิชาชีพพยาบาล เป็นวิชาชีพที่ต้องรับผิดชอบต่อชีวิตมนุษย์ เชื้อเชิญกับ ความทุกข์ทรมาน ความเศร้าโศกของผู้รับบริการ และครอบครัว ผู้เรียนต้องมีความอดทน ยิ้มแย้ม แจ่มใส เข้าใจในสภาพ อารมณ์และการแสดงออก ของผู้รับบริการ ด้วยเหตุนี้ นิสิต พยาบาลซึ่งจะต้องเป็น พยาบาลวิชาชีพในอนาคต มีความ

จำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องใช้ความสามารถด้านความฉลาดทางอารมณ์เป็นอย่างมาก

ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) เป็นความสามารถในการ ดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่น อย่างสร้างสรรค์ และมีความสุข⁵ ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้อง กับพฤติกรรม และบุคลิกภาพที่แสดงออกสามารถสัมผัสได้จากน้ำเสียง ภาษา สายตา ท่าทาง การรับรู้อารมณ์ทั้งของตนเองและ ผู้อื่น ตลอดจนการจัดการกับความรู้สึกและอารมณ์ของตนเอง ในการที่จะติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น เป็นส่วนสำคัญที่ส่งเสริมให้บรรลุความมุ่งหมายดังกล่าว ความฉลาดทาง อารมณ์จึงมีความสำคัญกับบุคคลอย่างมากและเป็นส่วน หนึ่งที่จะช่วยบุคคลในการปรับตัวในการดำเนินชีวิตได้ เพราะบุคคลที่มีอารมณ์มั่นคงอยู่เสมอเป็นคนที่สามารถปรับ ตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมการทำงานต่าง ๆ ด้วยความ กระตือรือร้น มีชีวิตชีวา มากกว่าบุคคลที่อารมณ์เสีย หงุดหงิด หรือไม่มีความมั่นคงอารมณ์ ความสำเร็จของการ ดำเนินชีวิตหรือการทำงานให้ประสบความสำเร็จ ต้อง ประกอบด้วยความเป็นเลิศทางสติปัญญา (Intelligence Quotient) ความเชี่ยวชาญ (Expertise) และความฉลาดทาง อารมณ์ (Emotional Quotient)⁶ การที่บุคคลจะมีสุขภาพจิต ที่ดีก็ควรเป็นบุคคลที่มีอารมณ์ดี เมื่อประสบปัญหาและ อุปสรรคต่าง ๆ ก็สามารถใช้กลไกในการปรับตัวได้อย่าง เหมาะสม เป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่นและสังคมจากการ ทบทวนวรรณกรรมพบว่า ส่วนใหญ่นิสิตพยาบาลมีความ ฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปกติทั้งด้าน ดี มีสุข⁷ นอกจากนี้ ยังพบว่าความฉลาดทางอารมณ์ มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการปรับตัวตามบทบาทการเป็นนักศึกษา มีความ สัมพันธ์ระดับพฤติกรรมปรับตัวในการเรียนภาคปฏิบัติ⁸ ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของ นักศึกษาพยาบาลคือ สัมพันธภาพในครอบครัว⁹

ความแข็งแกร่งในชีวิตเป็นศักยภาพหรือความสามารถ ของบุคคลในการยืนหยัดอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ท่ามกลางภาวะการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียดในชีวิต พร้อม ทั้งสามารถที่จะฟื้นตัว และนำพาชีวิตของตนให้ผ่านพ้นจาก การได้รับมือกับผลกระทบที่เกิดจากภาวะการณ์นั้นได้ในเวลา รวดเร็ว อันจะนำสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น เติบโตขึ้น และ เข้าใจชีวิตมากขึ้น¹⁰ ความแข็งแกร่งในชีวิตมี 3 องค์ประกอบ หลัก คือ 1) I have (ฉันมี...) เป็นแหล่งสนับสนุนภายนอก (external supports) ที่ส่งเสริมให้เกิดความแข็งแกร่งในชีวิต

2) I am (ฉันเป็นคนที่เป็น...) เป็นความเข้มแข็งภายใน (inner strengths) ของแต่ละบุคคล และ 3) I can (ฉันสามารถที่จะ...) เป็นปัจจัยด้านทักษะในการจัดการปัญหาและสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (interpersonal and problem-solving skills) บุคคลที่มีความเข้มแข็งในชีวิตสูงนั้นมีแนวโน้มที่จะมีความเครียดและซึมเศร้าน้อยกว่าบุคคลที่มีความเข้มแข็งในชีวิตต่ำ¹⁰⁻¹² และยังพบว่าวัยรุ่นที่มีความเข้มแข็งในชีวิตสูงมีแนวโน้มที่จะมีปัญหายุทธกรรมเสี่ยงด้านต่าง ๆ น้อยกว่าวัยรุ่นที่มีความเข้มแข็งในชีวิตต่ำ¹⁰ บุคคลที่มีความเข้มแข็งในชีวิตสูงมีความสามารถในการยืนหยัดใช้พลังกายและพลังใจในการต่อสู้ให้ตนเองผ่านพ้นจากภาวะการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียดในชีวิต (stressful life event) และเรียนรู้จากประสบการณ์ อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทางบวกในชีวิต¹³

หากนิสิตในระดับอุดมศึกษาขาดความฉลาดทางอารมณ์และความเข้มแข็งในชีวิต ก็สามารถเชื่อได้ว่าประสบความสำเร็จในชีวิตได้ยาก ที่สำคัญคือหาความสุขในชีวิตได้ยาก นอกจากนี้ปัจจัยที่แวดล้อมนักศึกษาระดับอุดมศึกษาหลาย ๆ ปัจจัย เช่น ชั้นปี ผลการเรียนรู้ รวมทั้งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิสิตที่มหาวิทยาลัยหรือคณะที่นิสิตสังกัดจัดขึ้น ก็เป็นปัจจัยที่นำเสนอว่าจะส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตสถาบันอุดมศึกษาที่สร้างเสริมสุขภาพต้องมีความเป็นอยู่ที่ดีทั้งสุขภาพกาย ใจ และสิ่งแวดล้อม เพื่อเอื้อให้ผู้เรียนมีทั้งความสุข ความเก่ง และดี ซึ่งส่งผลให้สามารถสำเร็จการศึกษาอย่างมีศักยภาพ

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์และความเข้มแข็งในชีวิตของนิสิตพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อศึกษาว่า ตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ตัวแปรใดบ้าง ที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งในชีวิตและความฉลาดทางอารมณ์ โดยผู้วิจัยมุ่งหวังว่าผลจากการวิจัยจะเป็นแนวทางแก่มหาวิทยาลัย คณะ และผู้ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ในการจะนำผลการวิจัยไปประกอบการพิจารณา กำหนดนโยบาย การวางแผนจัดบรรยากาศทางวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม รวมทั้งการจัดบริการต่าง ๆ ให้แก่นิสิตต่อไป

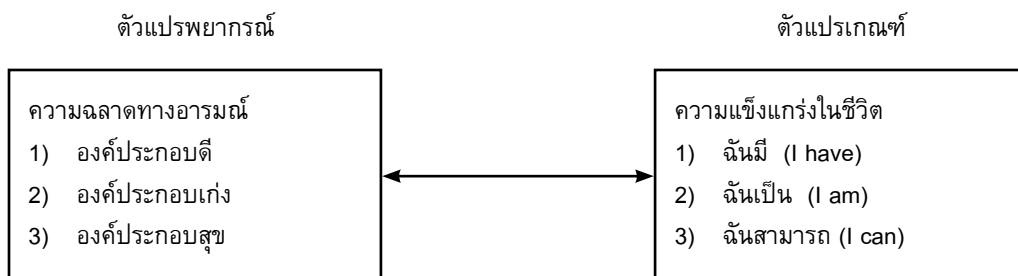
วัตถุประสงค์การวิจัย

ศึกษาความสัมพันธ์และสร้างสมการพยากรณ์ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์และความเข้มแข็งในชีวิตของนิสิตหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ปัจจัยความฉลาดทางอารมณ์ที่มีผลต่อความเข้มแข็งในชีวิตของนิสิตพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีดังนี้

- 1) กรอบแนวคิดด้านความฉลาดทางอารมณ์ ผู้วิจัยได้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต³ มี 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบดี องค์ประกอบเก่ง และองค์ประกอบสุข
- 2) กรอบแนวคิดด้านความเข้มแข็งในชีวิต ผู้วิจัยได้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งในชีวิตของพัชรินทร์ นันทจินทร์ และคณะ¹⁰ มี 3 องค์ประกอบคือ ฉันมี (I have) ฉันเป็น (I am) และฉันสามารถ (I can) (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive study) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนิสิตคณะพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 1-4 ที่ทำการลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2558 จำนวน 380 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตคณะพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 1-4 ที่ทำการลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2558 ทั้งหมด จำนวน 380 คน ซึ่งแบบสอบถามได้รับกลับคืนและเป็นฉบับที่สมบูรณ์ จำนวน 360 คน (ร้อยละ 94.74)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตอนที่ 1 แบบประเมินความแข็งแกร่งในชีวิตของ รศ.ดร.พัชรินทร์ นินท์จันทร์ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน จำนวน 28 ข้อ ตอนที่ 2 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต แบ่งออกเป็น 3 ด้าน จำนวน 52 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ นำแบบประเมิน ตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ทดลองใช้ (Try Out) กับนิสิตคณะ

ตารางที่ 1 องค์ประกอบและระดับความฉลาดทางอารมณ์

องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์	ต่ำกว่าปกติ	เกณฑ์ปกติ	สูงกว่าปกติ
คะแนนรวม	<140	140-170	>170
1) องค์ประกอบดี	<48	48-58	>58
2) องค์ประกอบเก่ง	<45	45-57	>57
3) องค์ประกอบสุข	<40	40-55	>55

2. การวิเคราะห์ระดับความแข็งแกร่งในชีวิตสถิติของนิสิตพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เปรียบเทียบกับเกณฑ์ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน และการแปลผลความหมายค่าเฉลี่ย แปลผลตามเกณฑ์หลักการแบ่งอันตรายภาพขั้นดังต่อไปนี้ คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 2.33 หมายถึง ระดับต่ำ คะแนนเฉลี่ย 2.34 - 3.67 หมายถึง ระดับปานกลาง และ คะแนนเฉลี่ย 3.68 - 5.00 หมายถึง ระดับสูง

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์และความแข็งแกร่งในชีวิตของนิสิตพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยการหาค่าสหสัมพันธ์อย่างง่าย โดยใช้สูตรของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

พยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 30 คน แล้วมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) พบว่า แบบประเมินมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดย แบบประเมินความแข็งแกร่งในชีวิต มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .89 และ แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .96

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ตามขั้นตอนดังนี้

1. การวิเคราะห์ระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม สถิติที่ใช้ได้แก่ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เปรียบเทียบกับเกณฑ์ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน และการแปลผลความหมายค่าเฉลี่ย เกณฑ์ของคะแนน (ตารางที่ 1)

4. การสร้างสมการพยากรณ์สัมพัทธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์และความแข็งแกร่งในชีวิตของนิสิตพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มและลดตัวแปรเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง การศึกษาครั้งนี้ ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และได้รับอนุญาตจากคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยอธิบายให้นิสิตพยาบาลทุกคนทราบถึงวัตถุประสงค์ วิธีการ ขั้นตอนการเข้าร่วมวิจัยเพื่อขอความร่วมมือ ทั้งนี้การเข้าร่วมการวิจัยเป็นไปด้วยความสมัครใจ การบันทึกข้อมูลไม่มีการระบุชื่อ แต่เป็นรหัสแทน ผู้วิจัยนำ

ผลที่ได้ไปวิเคราะห์ อภิปรายในภาพรวม เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยและลงนามยินยอมในหนังสือยินยอมเข้าร่วมวิจัย

ผลการวิจัย

1. การประเมินความฉลาดทางอารมณ์พบว่ากลุ่มตัวอย่างนิสิตพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปกติ

($\bar{X}=164.57$)¹⁵ เมื่อพิจารณาเป็นองค์ประกอบพบว่าอยู่ในระดับสูงกว่าปกติ 1 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบดี ($\bar{X}=59.20$) ส่วนอีก 2 องค์ประกอบ อยู่ในระดับปกติทั้งหมด คือ องค์ประกอบเก่ง ($\bar{X}=54.49$) และองค์ประกอบสุข ($\bar{X}=50.88$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีเพียงด้านเดียวที่อยู่ในระดับสูงกว่าปกติ คือ ด้านการควบคุมอารมณ์ ($\bar{X}=18.56$) ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับปกติทุกด้าน (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตพยาบาล

ความฉลาดทางอารมณ์	ผลรวมคะแนน		ระดับความฉลาดทางอารมณ์
	$\bar{X}$	S.D.	
1) องค์ประกอบดี	59.20	5.80	สูงกว่าปกติ
2) องค์ประกอบเก่ง	54.49	6.29	ปกติ
3) องค์ประกอบสุข	50.88	6.29	ปกติ
ความฉลาดทางอารมณ์โดยรวม ($\bar{X}$)	164.57	16.01	ปกติ

2. การประเมินความแข็งแกร่งในชีวิตของนิสิตพยาบาล พบว่า กลุ่มตัวอย่างนิสิตพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีความแข็งแกร่งในชีวิตอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}=4.22$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับสูงทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ความแข็งแกร่งในชีวิตด้านฉันมี (I have) (Y_1) ($\bar{X}=4.32$) รองลงมาคือ ความแข็งแกร่งในชีวิตด้านฉันเป็นคนที่ (I am) (Y_2) ($\bar{X}=4.21$) และความแข็งแกร่งในชีวิตด้านฉันสามารถที่จะ (I can) (Y_3) ($\bar{X}=4.11$) ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

น้อย คือ ความแข็งแกร่งในชีวิตด้านฉันมี (I have) (Y_1) ($\bar{X}=4.32$) รองลงมาคือ ความแข็งแกร่งในชีวิตด้านฉันเป็นคนที่ (I am) (Y_2) ($\bar{X}=4.21$) และความแข็งแกร่งในชีวิตด้านฉันสามารถที่จะ (I can) (Y_3) ($\bar{X}=4.11$) ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความแข็งแกร่งในชีวิตของนิสิตพยาบาล

ความแข็งแกร่งในชีวิต	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความแข็งแกร่งในชีวิต
1) ความแข็งแกร่งในชีวิตด้านฉันมี (I have) (Y_1)	4.32	0.36	สูง
2) ความแข็งแกร่งในชีวิตด้านฉันเป็น (I am) (Y_2)	4.21	0.36	สูง
3) ความแข็งแกร่งในชีวิตด้านฉันสามารถ (I can) (Y_3)	4.11	0.35	สูง
ความแข็งแกร่งในชีวิตโดยรวม ($\bar{Y}$)	4.22	0.32	สูง

3. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์และความแข็งแกร่งในชีวิตของนิสิต พบว่า เมตริกค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ด้วยกันมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .322 ถึง .769 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า โดยคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุด คือ ความสุขสงบทางใจ (X_9) กับ ตัวแปร

ความฉลาดทางอารมณ์ (X) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .769 ส่วนคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุด คือ การเห็นใจผู้อื่น (X_2) กับความภูมิใจในตนเอง (X_7) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .322 ตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ (X) มีความสัมพันธ์เชิงบวก ($r_{xy} = .536$) กับตัวแปรความแข็งแกร่งในชีวิตของนิสิตพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.280 ถึง 0.446 ตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด คือ ความฉลาดทางอารมณ์ด้านสัมพันธภาพกับผู้อื่น (X_6) ส่วนตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ความฉลาดทางอารมณ์ด้านความรับผิดชอบ (X_3)

4. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณและผลการสร้างสมการพยากรณ์ จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณระหว่างตัวแปรพยากรณ์และความแข็งแกร่งในชีวิตของ

ตารางที่ 4 ผลการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับ Multicollinearity ของตัวแปรพยากรณ์ค่า Tolerance และ ค่า VIF ของตัวแปรพยากรณ์

ตัวแปรพยากรณ์	Tolerance	VIF
X_1	.578	1.732
X_2	.511	1.959
X_3	.530	1.888
X_4	.483	2.071
X_5	.495	2.021
X_6	.532	1.880
X_7	.533	1.875
X_8	.560	1.785
X_9	.481	2.078

4.2 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณและผลการสร้างสมการพยากรณ์ จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณระหว่างตัวแปรพยากรณ์และความแข็งแกร่งในชีวิตของนิสิตพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้วยวิธีการเพิ่มตัวแปรเป็นขั้น ๆ (Stepwise Multiple Regression Analysis) ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณด้วยวิธีเพิ่มตัวแปรเป็นขั้น ๆ ความแข็งแกร่งในชีวิตของนิสิตพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่าตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ความแข็งแกร่งในชีวิตของนิสิตพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม คือ สัมพันธภาพกับผู้อื่น (X_6) การควบคุมอารมณ์ (X_1) ความพึงพอใจในชีวิต (X_8) และการมีแรงจูงใจ (X_4) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .552 ($P = .022$) ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ปรับปรุง R^2_{adj} เท่ากับ .297 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน

นิสิตพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้วยวิธีการเพิ่มตัวแปรเป็นขั้น ๆ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

4.1 การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับ Multicollinearity ของตัวแปรพยากรณ์ พบว่า ค่า Tolerance ไม่ต่ำกว่า .10 และ ค่า VIF ไม่เกิน 10 แสดงว่าตัวแปรพยากรณ์เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์การถดถอย (ตารางที่ 4)

(SEest) เท่ากับ .26906 (ตารางที่ 5)

4.3 สมการพยากรณ์สัมพันธภาพระหว่างความฉลาดทางอารมณ์และความแข็งแกร่งในชีวิตของนิสิตพยาบาล พบว่า สัมพันธภาพกับผู้อื่น (X_6) การควบคุมอารมณ์ (X_1) ความพึงพอใจในชีวิต (X_8) และการมีแรงจูงใจ (X_4) มีค่าสัมประสิทธิ์ในรูปคะแนนดิบเท่ากับ .025 .029 .021 และ .017 ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์ในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ .198 .206 .177 และ .132 ตามลำดับ มีความสามารถในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 55.20 และค่าคงที่ของสมการในรูปคะแนนดิบเท่ากับ 2.502 (ตารางที่ 6) โดยเขียนเป็นสมการได้ดังนี้ สมการในรูปคะแนนดิบ $Y' = 2.502 + .025 X_6 + .029 X_1 + .021 X_8 + .017 X_4$ สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน $Z' = .198 Z_6 + .206 Z_1 + .177 Z_8 + .132 Z_4$

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณความแข็งแกร่งในชีวิตของนิสิตพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตัวพยากรณ์	R	R ²	F	p	R ² _{Change}	R ² _{adj}	SE _{est}
X ₆	.446	.199	88.908**	.000	.199	.197	.28764
X ₆ , X ₁	.514	.264	31.731**	.000	.065	.260	.27604
X ₆ , X ₁ , X ₈	.543	.295	15.273**	.000	.030	.289	.27068
X ₆ , X ₁ , X ₈ , X ₄	.552	.305	5.286**	.022	.010	.297	.26906

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับความแข็งแกร่งในชีวิตของนิสิต

ตัวแปรพยากรณ์	B	β	T	p
Constant	2.502		17.870**	.000
X ₆	.025	.198	3.477**	.001
X ₁	.029	.206	3.988**	.000
X ₈	.021	.177	3.256**	.001
X ₄	.017	.132	2.299*	.022

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การอภิปรายผล

จากการทบทวนวรรณกรรมในประเทศไทยยังไม่ปรากฏการวิจัยหาความสัมพันธ์ของความฉลาดทางอารมณ์และความแข็งแกร่งในชีวิต แต่ในต่างประเทศพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์และความแข็งแกร่งในชีวิต มีบทบาทในแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์¹⁶ และยังพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์และความแข็งแกร่งในชีวิตเป็นตัวทำนายภาวะผู้นำของผู้บริหารในสถานการศึกษา¹⁷ นอกจากนี้ยังพบว่า ยังมี ความฉลาดทางอารมณ์ ยังมีความแข็งแกร่งในชีวิต¹⁸ และ ยังมีความแข็งแกร่งในชีวิตสูง จะยังมีความเครียดน้อยลง¹⁰ ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า นิสิตพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในเกณฑ์ปกติ^{7,9,19} และมีความแข็งแกร่งในชีวิตอยู่ในระดับสูง ตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรความแข็งแกร่งในชีวิต ตัวแปรความฉลาดทางอารมณ์ที่สามารถพยากรณ์ความแข็งแกร่งในชีวิตของนิสิตพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม คือ สัมพันธภาพกับผู้อื่น การควบคุมอารมณ์ ความพึงพอใจในชีวิต และการมีแรงจูงใจ

ปีที่ 36 ฉบับที่ 4 : ตุลาคม - ธันวาคม 2561

ข้อเสนอแนะ

ด้านการพัฒนาการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนพยาบาล ควรจัดกิจกรรมเพื่อเสริมและรักษาความฉลาดทางอารมณ์และความแข็งแกร่งในชีวิต ซึ่งจะส่งผลให้เป็นพยาบาลที่มีคุณภาพต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ให้การสนับสนุนเงินทุนสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ และขอขอบคุณนิสิตพยาบาลที่เข้าร่วมโครงการอันส่งผลให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้สำเร็จด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. The higher Education commission. The Eleventh National Economic And Social Development Plan (2012 – 2016). Bangkok: Chulalongkorn University Printing House; 2013.
2. Benner P, Sutphen M, Leonard V, Day L. Educating nurses: A call for radical transformation.

- Jossey-Bass. 3rd ed. San Francisco: Jossey-Bass; 2010.
3. Davis SK. Diversity and generation X. *Semin Nurs Manage* 2001; 9: 161-16.
 4. D'Antonio, Patricia. *American Nursing: A History of Knowledge, Authority, and the Meaning of Work* 2010; pp 272.
 5. กรมสุขภาพจิต. แผนยุทธศาสตร์กรมสุขภาพจิต ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (2550-2554). กรุงเทพฯ: บริษัทละม่อมจำกัด; 2552
 6. Goleman D. Davidson RJ. *Altered Traits: Science Reveals How Meditation Changes Your Mind, Brain, and Body*. 1st ed. New York: Penguin Random House LLC.
 7. นกพร หมู่พยัคฆ์, จรินทร์พย์ อุดมพันธ์รัก, ชลียา กัญญพัฒน์พร, ชัญญา แสงจันทร์, พวงเพชร เกสรสมุทร. ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์กับพฤติกรรมการปรับตัวของนักศึกษาพยาบาล. *วารสารพยาบาลศาสตร์* 2558; 11: 55-65.
 8. วลัยนารี พรหมลา. ความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอกชนในจังหวัดปทุมธานี. *วารสารบัณฑิตศึกษา:มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา* 2558; 2: 432-438.
 9. วิไลพร นุชสุวรรณ. ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย. *วารสารการพัฒนาสุขภาพชุมชนมหาวิทยาลัยขอนแก่น* 2559; 4: 505-519.
 10. พัชรินทร์ นินทจันทร์, ทศนา ทวีคุณ, จริยา วิทยะศุภกร และพิศสมัย อรทัย. ความแข็งแกร่งในชีวิตและความเครียดของนักศึกษาพยาบาลโรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี. *วารสารการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต* 2554; 25(1): 1-13.
 11. จริยา วิทยะศุภกร, โสภณ แสงอ่อน และ พัชรินทร์ นินทจันทร์. ความแข็งแกร่งในชีวิต เหตุการณ์ที่สร้างความยุ่งยากใจและสุขภาพจิตของนักศึกษามหาวิทยาลัย. *วารสารการพยาบาลและสุขภาพ* 2556; 7(2): 12-24.
 12. เครือวัลย์ ศรียรัตน์ และวิภา เจียมนา. ความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพจิตกับการรับรู้ความสามารถของตนเอง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาปฏิบัติการพยาบาลจิตเวช ของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 วิทยาลัยพยาบาล สภาวิชาชีพไทย 2558; 29(1): 76-92.
 13. Grotberg E. *A guide to promoting resilience in children: Strengthening the human spirit*. The Netherlands: Bernard van Leer Foundation; 1995.
 14. วราพร วันไชยวรวัศ และพิมพ์ใจ อุ๋นบ้าน. การสร้างเสริมสุขภาพกับธรรมเนียมสุขภาพสำหรับนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา. *วารสารการพยาบาลและการดูแล* 2559; 34(3): 20-24.
 15. พิสมัย วงศ์สง่า, จงลักษณ์ ทวีแก้ว, จินวัตร จันครา. ผลของโปรแกรมการฝึกปฏิบัติธรรมต่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล. *วารสารสมาคมพยาบาลฯ สาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ* 2556; 31(1): 184-191.
 16. Magnano P, Craparo G, Paolillo A. resilience and Emotional Intelligence: which role in achievement Motivation. *International Journal of Psychological Research* 2016; 9(1): 9-20.
 17. Maulding WS, Peters GB, Roberts J, Leonard E. Emotional intelligence and resilience as Predictors of Leadership in School Administrators. *Journal of Leadership Studies* 2012; 5(4): 20-29.
 18. Khoda R. Parra D. The Relationship between Emotional Intelligence and Resilience in students at University of Social Welfare Science and Rehabilitation. *Journal of research on Addiction* 2009; 2(8):69-82.
 19. อรเพ็ญ พงศ์กล้า, จิราวรรณ กล่อมเมฆ, พรรณี ปรรคลักษ์, ธัญวรรณ คุณมาสุนย์, วรวัณษ์ บันลือทรัพย์ และ มณิสรา ห่วงทอง. ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาพยาบาลมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง กรุงเทพมหานคร. *วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา* 2560; 25(3): 9-19.